

РОЗДІЛ І. МОТИВАЦІЯ УЧНІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

1.1. Професійна орієнтація система формування трудового потенціалу молоді

*Мазуркевич І.В., Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів*

За даними "Класифікатора професій" – державного стандарту класифікації професій, існує 8 250 найменувань професій. Вищі навчальні заклади готують спеціалістів з 340 професій, технікуми – з 450, ПТУ з 800 професій. Щорічно з'являється понад 500 нових професій [2]. Бути обізнаними з великим розмаїттям сучасних професій і спеціальностей, визначити свої професійні здібності та обрати сферу діяльності, в якій можливо реалізувати власний потенціал, учням допомагають різноманітні профорієнтаційні заходи.

Професійна орієнтація спрямована на досягнення збалансованості між професійними інтересами та можливостями людини і потребами суспільства в конкретних видах трудової діяльності, вона покликана сприяти гармонійному розвитку особистості, здібностей людини, зростанню її професіоналізму, працездатності, збереженню здоров'я.

За даними державної служби зайнятості, в Київській області спостерігається зростання дисбалансу між попитом і пропозицією професіональних робітників. Ринок праці переповнений спеціалістами економічних та юридичних професій, але існує потреба у спеціалістах інженерно технічних напрямів, у кваліфікованих операторах верстатів з програмним керуванням, токарях, фрезерувальниках, електромонтерах, електро- та газо зварювальниках, лаборантах з обслуговування комп'ютерної техніки та інших.

Така ситуація на ринку праці зумовлена рядом чинників, серед яких:

1) відсутність координації й співпраці всіх соціальних інститутів, навчальних закладів, організацій, установ та окремих учасників профорієнтаційного процесу в межах області, а саме: дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних навчальних закладів, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, центрів зайнятості, закладів охорони здоров'я, служб у справах сім'ї та молоді, засобів масової інформації, батьків та інших;

2) відсутність наступності, цілеспрямованості та безперервності профорієнтаційної роботи у навчальних закладах;

3) стихійність, не контрольованість та епізодичність формування професійного самовизначення учнівської молоді;

4) використання застарілих технологій проведення профорієнтаційної роботи;

5) недостатній рівень підготовленості педагогічних працівників до проведення профорієнтації;

6) спрямованість професійної орієнтації учнів у загальноосвітніх

навчальних закладах не на потреби економіки, а на ажіотажний попит на певні спеціальності та одержання лише вищої освіти.

Це призводить до того, що після закінчення навчання у закладі професійної освіти молодим спеціалістам не гарантується працевлаштування і значна частина випускників стають безробітними.

Професійна дезорієнтація школярів сприяє формуванню невпевненості у власному професійному майбутньому. У той же час професійно-кваліфікаційний дисбаланс на ринку праці загрожує гальмуванням ринкових перетворень в економіці країни та області.

Саме системна, комплексна і цілеспрямована профорієнтаційна робота запобігає молодіжному безробіттю та сприяє формуванню у молоді мотивації до праці, усвідомленого вибору професій, що сприяє адаптації у суспільстві та самореалізації у житті.

Міністерство освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах рекомендує кілька програм факультативів, курсів за вибором, спецкурсів, профорієнтаційної спрямованості. Вони можуть використовуватися для реалізації варіативної складової робочих навчальних планів (таблиця 1).

Таблиця 1.

Перелік програм, рекомендованих МОН України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах

№	Назва	Автор	Клас
1.	«Корисні навички молодших школярів». Програма факультативного курсу для спеціальної школи-інтернату.	Л.І. Черноусова	1-4
2.	«Швидка самопомога». Програма факультативного курсу.	З.Г.Вітульська, В.І. Денисенко	5
3.	«Людина і світ професій»	О.В.Мельник, Л.А.Гуцан, С.М.Дятленко, О.Л.Морін, І.І.Ткачук, О.В.Скалько, М.Л.Шабдінов.	8 – 9
4.	«Моя майбутня професія: правила вибору». Програма курсу за вибором.	В.Г. Панок, О.В.Мельник, О.Л. Морін, Л.А. Гуцан, І.І. Ткачук	9
5.	«Обираю професію». Програма спецкурсу .	М.В. Лемак, В.Ю. Петрище	8-10
6.	«Настає час вибору». Програма факультативного курсу.	Т.В. Сідляр, Н.В. Свірчкова	8-11
7.	«Побудова кар'єри»	О.В.Мельник, Л.А.Гуцан, С.М.Дятленко, О.Л.Морін, І.І.Ткачук, О.В.Скалько, М.Л.Шабдінов.	10 – 11
8.	«Моя майбутня професія: шлях до успіху». Програма курсу за вибором.	В.Г. Панок, О.В.Мельник, О.Л. Морін, Л.А. Гуцан, І.І. Ткачук	10(11)
9.	«Я і моя професія». Програма спецкурсу.	Л.М. Журомська	11

Для підготовки профорієнтаційних заходів Микитюк Л.В. та Суткова В.О. пропонують використовувати таку літературу та інформаційні ресурси:

1. Александрова Н.А. Значення показників функціонування сім'ї у професійному самовизначенні старшокласників / Н.А. Александрова // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – №4. – С. 67-69.

2. Белецкая О. Профориентация в работе классного руководителя / О. Белецкая // Відкритий урок. – 2011. – №6. – С. 27-28.

3. Белошицкий О. Соціально-педагогічні проблеми профорієнтації учнівської молоді / О. Белошицкий // Трудове навчання (Шкільний світ). – 2012. – №4. – С. 46-51.

4. Білоус Р.М. Мій професійний вибір: тренінг старшокласників / Р.М.Білоус // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – №1. – С. 10-22.

5. Білоус Р.М. Психологічна структура та ознаки професійного наміру особистості / Р.М. Білоус // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – №4. – С. 70-74.

6. Білоцерковець І. Планета професій: творчий проект / І. Білоцерковець // Школа. – 2012. – №7. – С. 78-80.

7. Близнюк Н. Профорієнтаційна робота у школі / Н. Близнюк // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – №15. – С. 34-46.

8. Богданова О.Н. Профессиональное самоопределение учащихся основной школы / О.Н. Богданова, И. В. Лаврентьева // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2012. – №6. – С. 32-35.

9. Бурлаченко О. Формування мотивації вибору майбутньої професії засобами профорієнтації / О. Бурлаченко // Соціальний педагог (Шкільний світ). – 2011. – №12. – С. 44-45.

10. Бякова Н.В. Групповая профориентационная игра «Путь в профессию» / Н.В. Бякова // Воспитание школьников. – 2011. – №1. – С. 49-56.

11. В мире перспективных профессий // Научно-методический журнал заместителя школы по научно-методической работе. – 2013. – № 1. – С. 127-128; № 2. – 2013. – С. 125-128 ; № 3. – С. 124-128 ; № 4. – С. 123-128.

12. Веленко А. Уроки профорієнтації в початковій школі : авторська розробка ігрових занять / А. Веленко // Психолог (Шкільний світ). – 2013. – № 11/12. – С. 101-107 ; 2012. – № 1. – С. 19-21.

13. Войцехівська Н. Обираємо професію : заняття для учнів 8 класів / Н. Войцехівська // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №23. – С. 19-22.

14. Волобуєва Т. Підготовка педагога до профорієнтаційної роботи як підсистема неперервної педагогічної освіти / Т. Волобуєва // Освіта України. – 2011. – №1/2. – С. 7.

15. Гвардіон Н. Розум і краса врятовують світ : година спілкування з профорієнтації / Н. Гвардіон // Позашкілля (Шкільний світ). – 2011. – №4. – С. 31-32.

16. Глазков Ю. Забезпечуємо потребу учня в освіті / Ю. Глазков // Директор школи (Шкільний світ). – 2011. – №44. – С. 1, 22-23.

17. Горбатюк І.А. Світ професій і твоє місце у ньому / І.А. Горбатюк // Позашкільна освіта. – 2013. – № 5. – С. 6-16.
18. Гузенко Л.В. Концептуальні основи розвитку і становлення професійної орієнтації в середній школі Німеччини на сучасному етапі / Л.В. Гузенко // Профільна школа. – 2013. – № 2. – С. 42-44.
19. Доровських Л. Самовизначення старшокласників в умовах сучасного шкільного простору / Л. Доровських // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 110-113.
20. Зайчук С. Ранній вибір майбутньої професії / С. Зайчук // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №2. – С. 8-11.
21. Закатнов Д.О. Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення : монографія / Д.О. Закатнов ; НАПН України. Ін-т проф.-техн. освіти. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 158, [1] с.
22. Зотова О. Професійна орієнтація учнів у навчально-виховній діяльності сільських закладів освіти / О. Зотова // Рідна школа. – 2011. – №12. – С. 54-59.
23. Зубатюк Н. Моніторинг якості профільної освіти та профорієнтаційної роботи / Н. Зубатюк // Школа. – 2012. – №1. – С. 36-46.
24. Зубковская И. Б. Мотивационные факторы выбора профиля обучения учащимися общеобразовательных учреждений / И.Б. Зубковская, И.В. Лаврентьева // Профільна школа. – 2013. – № 3. – С. 57-60.
25. Зулунова Г.В. Профорієнтаційна робота в школі / Г.В. Зулунова // Начальна школа. – №5. – С. 31-34.
26. Калошин В. Важливість Я-концепції у забезпеченні самовизначення учнів ПТНЗ / В. Калошин // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 84-91.
27. Качур Г. Ефективна організація правильного вибору / Г. Качур // Управління освітою (Шкільний світ). – 2011. – №17. – С. 2-16. – Вкладка.
28. Кидисюк Н.П. Ким стати? : дидактичні матеріали з профорієнтаційної роботи у 1-4 класах / Н.П. Кидисюк, Т.Б. Хомуленко. – Х. : Основа, 2012. – 143, [1] с. – (Бібліотека журналу «Початкове навчання та виховання»; вип. 12 (96).
29. Клименко В. Обираємо професію : курс гурткових занять / В. Клименко // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №22. – С. 1-36. – Вкладка.
30. Козлик Т.В. З досвіду організації профорієнтаційної роботи школи / Т.О. Козлик // Класному керівнику. Усе для роботи (Основа). – 2011. – №10. – С. 2-13.
31. Концепція державної системи професійної орієнтації населення : проблема, на розв'язання якої спрямована Концепція : затв. постановою Каб. Міністрів України від 17 верес. 2008 р. № 842 // Труд. підготовка в закл. освіти. – 2009. – № 1/2. – С. 3-5
32. Коренькова О. Крок у майбутнє : профорієнтаційне заняття з елементами тренінгу / О. Коренькова // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 108-109.
33. Косенко Н. Аукціон професій : тренінг / Н. Косенко // Сучасна школа України. – 2012. – №12. – С. 86-87.
34. Лапій В. «Готуємо школярів до свідомого вибору професії...» // В. Лапій. – Педагогічна думка. – 2012. – №4. – С. 35-37.

35. Липова Л. Вибір профілю навчання – важливий крок до професійного самовизначення / Л. Липова, В. Малишев, П.Замаскіна // Практика управління закладом освіти. – 2011. – №4. – С. 36-46.
36. Лощилова М.А. Профессиональное самоопределение школьников (на примере Великобритании) / М.А. Лощилова // Профильная школа. – 2012. – №5. – С. 15-23.
37. Лунченко Н. Вивчення професійної спрямованості старшокласників / Н. Лунченко // Заступник директора школи. – 2012. – №12. – С. 43-54.
38. Мартинець Л. А. Проектна діяльність у професійному становленні особистості старшокласників / Л.А. Мартинець // Виховна робота в школі (Основа). – 2011. – №4. – С. 42-55.
39. Мерзлякова О.Л. Методики професійного визначення / О.Л. Мерзлякова, Г.О. Євдокимова. – К. : Шкільний світ, 2011. – 120 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
40. Методи психодіагностики у професійному самовизначенні молоді : метод. посіб. [для пед. працівників] / [авт.: О.В. Мельник, Л.С. Злочевська, Н.С. Гончар] ; НАПН України. Ін-т проф.-техн. освіти. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 109 с.
41. Миколаєнко А. Професійна орієнтація та професійне самовизначення учнів загальноосвітніх навчальних закладів / А. Миколаєнко, В. Герасимчук // Рідна школа. – 2012. – №11. – С. 66-70.
42. Мітев І. Профорієнтаційна робота як система / І. Мітев, Л. Шинкар // Управління освітою (Шкільний світ). – 2011. – №8. – С. 24-27.
43. Міщанін Н. Проблеми професійного самовизначення: перший крок у 8 класі з курсу «Людина і світ професій» / Н. Міщанін // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №7. – С. 14-16.
44. Навігатор у світі професій : [профорієнтаційний напрям виховання] // Шкільна бібліотека. – 2013. – № 11/12. – С. 118-160.
45. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : схвалено Указом Президента України від 25 черв. 2013 р. № 344/2013 // Класний керівник. – 2013. – № 23/24. – С. 9-23.
46. Некраш Л. Вибір професії: як діяти, щоб не помилитися / Л. Некраш, М. Стрільник. – К. : Шкільний світ, 2011. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
47. Олійник О. Сімейне професійне консультування в системі загальної середньої освіти / О. Олійник // Заступник директора школи. – 2012. – №12. – С. 37-42.
48. Онуфрієнко Л.О. Вступ до тренінгу професійного самовизначення / Л.О. Онуфрієнко // Обдарована дитина. – 2011. – №5. – С. 18-21.
49. Панова Л.Г. Професійний навігатор : урок-гра / Л.Г. Панова // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2012. – №12. – С. 21-22.
50. Панова Л.Г. Світ професій: рольова гра «Башта» / Л.Г. Панова, О.Й. Благодірова // Шкільному психологу. Усе для роботи (Основа). – 2012. – №11. – С. 26-27.

51. Педагогічна підготовка батьків до професійного самовизначення дугей старшого шкільного віку : методичні рекомендації / О.М. Докукіна, Т.В. Кравченко, Л.В. Повалій. – К., 2013.
52. Педагогічна підготовка сімей різного типу до професійного самовизначення старшокласників : методичний посібник / [В.П. Горпинюк, О.М. Докукіна, В.Г. Постовий]; за заг. ред. Т.В. Кравченко. – К., 2013.
53. Петрище В. Обираю професію : структура програми / В. Петрище, М. Лемак // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 92-96.
54. Петрище В. Обираю професію : структура програми для 8-10 класів / В. Петрище, М. Лемак // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №12. – С. 35-39.
55. Пономаренко О. Особливості профорієнтаційної роботи у навчальних закладах Великої Британії / О. Пономаренко // Вища школа. – 2011. – №3. – С. 69-77.
56. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України : постанова Каб. Міністрів України від 14.11.2012 № 1069 // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 90. – Ст. 3644. – С. 22.
57. Про впровадження наукового психолого-педагогічного проекту «Вибір успішної професії» : наказ Міністерства освіти і науки України від 28.07.2008 № 699 // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2008. – № 36. – С. 12–27.
58. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009–2015 роки : постанова Каб. Міністрів України від 28.01.2009 № 41 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 7. – Ст. 217. – С. 50. – Дод. 1 : Паспорт Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009–2015 роки ; Дод. 2 : Завдання і заходи на виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки.
59. Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення : постанова Каб. Міністрів України від 17.09.2008 № 842 // Уряд. кур'єр. – 2008. – 1 жовт. (№ 182). – Орієнтир. – С. 15–16 ; Офіц. вісн. України. – 2008. – № 72. – Ст. 2426. – С. 53. – Концепція додається.
60. Про затвердження Примірного положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 30.06.2011 №714 – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/14429.html>.
61. Про освіту : Закон України : за станом на 8 грудня 2006 р. / Верховна Рада України. – Офіційне видання. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 40 с. – (Серія «Закони України»).
62. Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.11 №1243 – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/.
63. Професійне самовизначення старшокласників : методичні рекомендації / І.М. Мачуська, Л.В. Повалій. – К., 2013.
64. Профорієнтація : перший крок на шляху до мети // Завуч (Шкільний світ). – 2011. – №24. – С. 1-24.

65. Пчелинова В.В. Многоярусная классификация профессий и специальностей как основание профориентирования / В.В. Пчелинова // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – №1. – С. 40-47.
66. Резапкіна Г.В. Обзор интернет-ресурсов по проблемам профессионального самоопределения / Г.В. Резапкіна // Народное образование. – 2011. – №10. – С. 195-204.
67. Резапкіна Г.В. Акцентуация и выбор профессии / Г.В. Резапкіна // Педагогическая диагностика. – 2011. – №4. – С. 30-45.
68. Романова І. Система профорієнтаційної роботи в спеціальній школі-інтернаті / І. Романова, Н. Петаєва // Дефектолог. – 2013. – № 3. – С. 4-9.
69. Садоян І.А. Рання професійна орієнтація – актуальна проблема сьогодення / І.А. Садоян // Нива знань. – 2012. – №4. – С. 57-60.
70. Сервачак О. Психолого-педагогічний супровід професійного визначення школярів / О. Сервачак // Школа. – 2011. – №7. – С.79-81.
71. Сидоренко В. К. Вплив особливостей психологічних типів особистості на можливості вибору професії молодю людиною / В.К. Сидоренко // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2013. – № 6. – С. 35-40.
72. Ситнікова Г.О. Обираємо професію – обираємо життя / Г.О. Ситнікова, Н.П. Біличенко // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2012. – №12. – С. 18-20.
73. Скутін А.О. Підготовка учнівської молоді до свідомого вибору професії на уроках трудового навчання у методичних поглядах Д. О. Тхоржевського / А.О. Скутін // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2013. – № 6. – С. 11-15.
74. Ставецький В. Юрист – усе ще престижно, а вчитель – ні: формування свідомого підходу до вибору професій / В. Ставецький // Шкільний світ. – 2012. – №3. – С. 4-5.
75. Титенко О. Людина для професії чи професія для людини? : година спілкування в 9 класі / О. Титенко // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – №15. – С. 47-49.
76. Ткаченко В. Вибір успішної професії: проект. Діяльність школи з реалізації проекту / В. Ткаченко, Л. Барсукова, С. Харитоновна // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – №15. – С. 4-8.
77. Ткаченко В. Профорієнтаційна робота / В. Ткаченко // Директор школи (Шкільний світ). – 2011. – №19. – С. 19-22.
78. Ткаченко В. Психологічне дослідження учнів 9-10 класів на етапі профілізації (2011-2012 рр.) / В. Ткаченко, Л. Барсукова, С. Харитоновна // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – №15. – С. 9-12.
79. Туріщева Л.В. От уже ці сучасні професії / Л.В. Туріщева // Класному керівнику. Усе для роботи (Основа). – 2012. – №11. – С. 53-55 ; Шкільному психологу. Усе для роботи (Основа). – 2012. – №11. – С. 37-38.
80. Футерко Л. Моє професійне майбутнє : психологічний тренінг / Л. Футерко // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 97-100.
81. Футерко Л. Моє професійне майбутнє : психологічний тренінг / Л. Футерко // Психолог (Шкільний світ). – 2011. – № 44. – С. 6-9.
82. Харитоновна С. Профорієнтація та психологія професійного вибору / С. Харитоновна // Завуч (Шкільний світ). – 2012. – №15. – С. 19-33.

83. Хмелева-Токарева О. Сучасна шкільна профорієнтація / О. Хмелева-Токарева, І. Ткачук // Психолог (Шкільний світ). – 2012. – №2. – С. 12-13.

84. Хромова О.Л. Методичні рекомендації. Робота школи з педагогічної підготовки батьків до професійного самовизначення старшокласників / О.Л. Хромова // Класний керівник. – 2013. – № 13/14. – С. 1-30.

85. Цікавий світ професій : розробки занять для учнів 3-4 класів / авт.-упоряд. Г.І. Білоус. – Х. : Основа, 2012. – 94, [2] с. – (Бібліотека журналу «Початкове навчання та виховання»; вип. 3 (99)).

86. Чернецька Л.О. У світі професій : виховний захід, 5-11 кл. / Л.О. Чернецька // Виховна робота в школі (Основа). – 2012. – №11. – С. 19-25.

87. Чуприна С.А. Використання методу проектів у профорієнтаційній роботі / С.А. Чуприна // Трудове навчання в школі (Основа). – 2012. – №23. – С. 21-23.

88. Шемчук С. Ділові (рольові) ігри в професійній орієнтації старшокласників / С. Шемчук // Трудове навчання (Шкільний світ). – 2013. – № 5. – С. 38-41.

89. Яланська С. Система профорієнтаційної роботи у навчальному закладі / С. Яланська // Психолог. – 2013. – № 11/12. – С. 80-83.

Інформаційні ресурси

1. Світ професій: молодіжно-консультативна служба [Електронний ресурс] : сайт Державна бібліотека України для юнацтва. – Режим доступу : <http://www.4uth.gov.ua/trade/actually.htm>. – Назва з екрану.

2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [Електронний ресурс] : сайт Закони України. Інформаційно-правовий портал. – Режим доступу : <http://uazakon.com/document/spart20/inx20247.htm>. – Назва з екрану.

3. Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді [Електронний ресурс] : інформаційно-ресурсний портал для молоді. – Режим доступу : http://molodistua.org/international_policy/priorities/employment/?pid=3745. – Назва з екрану.

4. Профорієнтація – зроби свідомий вибір: [Електронний ресурс]: сайт Благодійний фонд Розвиток України. – Режим доступу : <http://prof.osvita.org.ua/uk/index.html>. – Назва з екрану.

5. Портал професійного консультування: [Електронний ресурс] : портал професійного консультування. – Режим доступу: <http://profi.org.ua>. – Назва з екрану.

6. А. Я. Психология: тесты, тренинги, словарь, статьи [Електронний ресурс] : сайт А. Я. Психология. – Режим доступу : <http://azps.ru>. – Назва з екрану.

7. Банк интерактивных профессиограмм [Електронний ресурс] : сайт Департамента труда и занятости населения города Москвы. – Режим доступу : <http://prof.labor.ru>. – Назва з екрану.

У системі профорієнтаційної роботи з учнями важливу роль відіграє залучення до співпраці соціальних інститутів (державні центри зайнятості, заклади охорони здоров'я, соціальні служби у справах сім'ї та молоді тощо) щодо проведення спільних науково-методичних заходів з питань профорієнтаційної роботи. Також ефективним засобом підвищення професійного самовизначення є екскурсії до різних установ та підприємств. Отже, для організації системної профорієнтаційної роботи у навчальному закладі необхідно застосовувати різні форми, моделювати оригінальні заходи. Усі зусилля педагогічного колективу мають бути спрямовані на створення середовища, здатного створити школяреві умови для вільного, свідомого, самостійного, раціонального вибору майбутньої професії.

Список використаних джерел

1. Микитюк Л.В. Профорієнтаційна робота – крок у світ професій. Рекомендований бібліографічний список літератури / Людмила Володимирівна Микитюк, Валентина Олександрівна Суткова // Спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації та Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів «Інформаційно-методичний збірник лютий 2014», №1(160)/2014. – С.97-103.
2. Качан Д.П., Шушпанов Д.Г. Управління трудовими ресурсами. Навч.посібник. / Д.П.Качан, Д.Г.Шушпанов. - К. : Вид.дім "Юридична книга", 2003. – 258 с.

1.2. Використання матеріалів проекту "Моя робота для рідної Київщини" у профорієнтаційній роботі з учнями.

*Мазуркевич І.В., Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів*

Комплексний профорієнтаційний проект «Моя робота для рідної київщини» був ініційований Київською обласною державною адміністрацією спільно з Державною обласною службою зайнятості.

Даний проект практично зорієнтований на пріоритетні галузі регіональної економіки: сільське господарство та пов'язану з ним переробну промисловість. Він передбачає комплексність та якісно новий рівень надання профорієнтаційних послуг, орієнтований на потреби різних вікових і соціальних категорій населення.

До роботи у проекті передбачається залучати роботодавців, представників вищих навчальних закладів а також учнів і педагогів загальноосвітніх навчальних закладів;

До програми заходів розроблено додатки з інформацією про підприємства і установи області для проведення профорієнтаційних екскурсій.

Наводимо перелік підприємств області, які можуть використовуватись для профорієнтаційних екскурсій.